

PORADNIK DLA RODZICÓW I OPIEKUNÓW

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ KROK PO KROKU

POWIAT PIASECZYŃSKI

Spis treści

Wstęp	4
Diagnoza niepełnosprawności dziecka	6
Zasady orzekania o niepełnosprawności	7
Orzekanie o niepełnosprawności	8
Orzekanie o stopniu niepełnosprawności	9
Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień	11
Tryb odwoławczy	12
Do czego służy orzeczenie o niepełnosprawności?	13
Legitymacja osoby niepełnosprawnej	13
Wydawanie kart parkingowych	14
Leczenie i rehabilitacja	15
Leczenie za granicą NFZ	15
Wniosek o planowane leczenie za granicą NFZ	16
Rehabilitacja lecznicza NFZ	16
Leczenie uzdrowiskowe NFZ	17
Świadczenia na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami	20
Świadczenie pielęgnacyjne MRiPS	20
Zasiłek rodzinny MRiPS	21
Zasiłek pielęgnacyjny MRiPS	21
Usługi opiekuńcze MRiPS	22
Dodatkowe uprawnienia dla osób z niepełnosprawnościami	23
Ulgowe przejazdy koleją i autobusami	24
Uprawnienia podczas podróży samolotem	25
Ulga paszportowa	26
Pies przewodnik i pies asystujący	26
Leczenie stomatologiczne	27
Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami	27
Wniosek o zapewnienie dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej	28
Żądanie zapewnienia dostępności cyfrowej	29
Programy wsparcia	30
Dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ)	30

Dofinansowanie z PFRON (udzielane przez PCPR)	31
Pilotażowy Program „Aktywny samorząd”	41
Edukacja dzieci z niepełnosprawnościami.....	42
Orzecznictwo w systemie oświaty.....	42
Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka	47
Kształcenie specjalne.....	49
Wychowanie przedszkolne.....	50
Obowiązek szkolny i obowiązek nauki	51
Bezpłatny dowóz do szkół	53
Uprawnienia pracownicze rodziców dziecka z niepełnosprawnością.....	54
Urlopy wychowawcze.....	54
Elastyczne formy zatrudnienia	55
Ubezważnowolnienie pełnoletniego dziecka i jego skutki	56
Ubezważnowolnienie – postępowanie.....	57
Skutki ubezważnowolnienia całkowitego.....	58
Skutki ubezważnowolnienia częściowego.....	58
Zakończenie.....	60
Kontakty do przydatnych instytucji.....	62

Wstęp

Droży Rodzice,

Narodziny dziecka to jedno z najważniejszych wydarzeń w naszym życiu, a wychowanie dzieci i ich edukacja to poważne i niełatwe zadanie, które wpisane jest w naszą codzienność przez wiele lat.

Gdy dziecko rodzi się poważnie chore lub niepełnosprawne, mierzymy się z prawdziwym wyzwaniem, które nierzadko bywa traumatycznym doświadczeniem. W okresie edukacji szkolnej, młodości i przedmałżeńskiej dorosłości nikt z nas nie jest edukowany w zakresie bycia rodzicem, a tym bardziej rodzicem dziecka niepełnosprawnego. Żaden poradnik tej edukacji w 100 % nie dopełni. Może być jednak wsparciem i służyć pomocą w dotarciu do miejsc, urzędów, placówek i ludzi, którzy są powołani do wspierania dzieci z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.

Niniejszy poradnik powstał z intencją wsparcia informacyjnego rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Mamy świadomość, że poruszanie się w gąszczu przepisów i zakresów pomocy, którą można otrzymać dla niepełnosprawnego dziecka, nie jest dla rodziców łatwe.

W przygotowaniu poradnika wzięły udział różne zespoły specjalistów i urzędników realizujących zadania z wielu obszarów wsparcia. Choć staraliśmy się opracować treści przekazywane w poradniku w sposób maksymalnie jasny i przyjazny w odbiorze dla rodzica, w wielu miejscach nie udało się uniknąć języka urzędowego korespondującego wprost z zapisami ustawowymi. Pragniemy też zwrócić uwagę rodziców, że przepisy i programy dedykowane osobom, w tym dzieciom z niepełnosprawnościami zmieniają się na tyle często, że w chwili gdy potrzebujemy z nich skorzystać powinniśmy poszukać ich aktualizacji. W tym celu zamieściliśmy w poradniku wiele linków, pod którymi możecie Państwo uzyskać obowiązujące w danym czasie przepisy i aktualne informacje o programach.

Mimo naszych najszczerzych chęci, aby poradnik służył wsparciem informacyjnym rodzicom począwszy od chwili otrzymania diagnozy o niepełnosprawności dziecka, ten aspekt poradnika okazał się najtrudniejszy. W polskim systemie opieki nad rodziną i dzieckiem brakuje systemowych rozwiązań, które zapewniałyby wsparcie rodzica w chwili,

gdy otrzymuje on diagnozę o niepełnosprawności dziecka. Takie wsparcie jest niezwykle ważne, ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów położniczych. W naszym poradniku zawarliśmy informacje o podmiotach zapewniających tego typu pomoc, ale zadajmy sobie sprawę, że jej dostępność jest zdecydowanie za mała, a na oddziały położnicze wsparcie to właściwie nie dociera. Wiele zatem pozostaje jeszcze do zrobienia w tej dziedzinie. Mamy jednak nadzieję, że przygotowany przez nas poradnik spełni choć część oczekiwań rodziców i ufamy, że będzie on dla Państwa użyteczny.

Jako psycholog pragnę zwrócić uwagę na pewien ważny obszar codziennego życia rodzica, który w poradniku został również zaakcentowany. Rodzicielstwo to przepiękne zadanie, które najczęściej podejmujemy kierując się pragnieniem swojego serca. Aby jednak być możliwie najlepszym rodzicem, powinniśmy dążyć do równowagi pomiędzy odpowiadaniem na potrzeby naszych dzieci i troską o potrzeby nasze jako osób dorosłych/rodziców. Rodzice dzieci z niepełnosprawnościami najczęściej funkcjonują w maksymalnej koncentracji na dziecku i jego potrzebach, nie znajdując przestrzeni na własne potrzeby. Taka sytuacja jest podyktowana różnymi okolicznościami, w tym zbyt małym zakresem długoterminowego wsparcia ze strony określonych instytucji działających zgodnie z polityką państwa. Istnieje jednak coraz więcej miejsc i form pomocy, które służą zarówno odciążeniu i wsparciu rodziców, jak i ich psychoedukacji, a czasem specjalistycznej terapii, dzięki którym rodzice mogą odbudować, odzyskać radość rodzicielstwa i równowagę psychiczną znacznie nadwyrężoną przez ogrom zadań, którymi przez lata byli obarczeni.

Z życzeniami szerokiego obszaru realnego
wsparcia dla Dziecka i Rodzica

Ewa Lubianiec – psycholog

Członek Zarządu Powiatu Piaseczyńskiego

Diagnoza niepełnosprawności dziecka

Formy wsparcia rodziców na etapie otrzymania diagnozy

Skonfrontowanie się z diagnozą niepełnosprawności dziecka to trudny i wieloetapowy proces. Każdy rodzic mający za sobą to doświadczenie, wie, że proces ten to żmudna i bolesna praca, w której stopniowo dochodzimy do akceptacji faktu niepełnosprawności/choroby dziecka. Proces ten bardzo trudno jest przejść samotnie. Bezценne są grupy wsparcia rodziców i pomoc specjalistów. Dzięki obecności wokół nas osób, które zmierzyły się lub mierzą z podobnym doświadczeniem, zyskujemy stopniowo równowagę i poczucie bezpieczeństwa. Myśli takie jak: „nie jestem sam; są ludzie, którzy rozumieją co czuję, z czym się mierzę; inni przetarli szlak, na który ja mam wejść, mogę podążać ich śladem; im się udało przejść ten szlak, to i mnie się uda” sprawiają, że czujemy się z każdym dniem coraz silniejsi w roli rodzica dziecka z niepełnosprawnością i coraz bardziej gotowi do podejmowania działań służących rozwojowi i usprawnianiu dziecka.

Poniżej zamieszczamy informacje o podmiotach prowadzących grupy wsparcia dla rodziców oraz krótki opis specyfiki grup, a także informacje o organizacjach zrzeszających rodziców dzieci z niepełnosprawnościami:

1. [Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna](#) w ramach działalności w poradni prowadzone są grupy wsparcia [dla rodziców dzieci z diagnozą całościowych zaburzeń rozwoju \(autyzm, zespół Aspergera\)](#) oraz [dla rodziców dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego](#).
2. [Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej](#), którego działalność służy mieszkańcom powiatu piaseczyńskiego w sytuacjach kryzysowych. Do Ośrodka można zgłosić się bez skierowania. Wszystkie porady oraz udzielana pomoc są bezpłatne. Grupy wsparcia organizowane są zgodnie z potrzebą.
3. Organizacje zrzeszające rodziców dzieci z niepełnosprawnościami działające na terenie powiatu piaseczyńskiego [Stowarzyszenie przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym „AUXILIUM”](#) [Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych i Przewlekłe Chorych „Oni Są”](#)

Zasady orzekania o niepełnosprawności

Czym jest niepełnosprawność?

Zgodnie z przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu. Osoby, które nie ukończyły 16 lat zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku. O niepełnosprawności orzekają:

- powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako pierwsza instancja;
- wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności – jako druga instancja (odwoławcza).
- rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych jako organ odwoławczy dokonujący kontroli prawidłowości orzekania przez organy administracji publicznej.

Tryb odwoławczy: Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organ II instancji rozpatruje odwołania od orzeczeń wydanych przez powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, rejonowe sądy pracy i ubezpieczeń społecznych jako organ III instancji rozpatrują sprawy z odwołania od orzeczeń wydanych przez wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Postępowanie orzecznicze w zakresie ulg i uprawnień jest jednoosobowe (orzeka lekarz) i jednoinstancyjne (nie przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności).

Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

Orzeczenia poza ustaleniem statusu osoby niepełnosprawnej, stanowią również podstawę do przyznania różnego rodzaju ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów. W powiecie piaseczyńskim instytucją, do której należy się zwrócić w celu uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności jest [Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności](#). Działa on w Starostwie Powiatowym w Piasecznie, ul. Chyliczkowska 14, tel. 22 756 62 54 wew. 207 lub 239, e-mail: pzo@piaseczno.pl

Orzekanie o niepełnosprawności

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16. roku życia za niepełnosprawną jest ustalenie, że:

- ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną;
- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia wyniesie powyżej 12 miesięcy;
- wymaga zapewnienia jej całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu.

Wszystkie wymienione przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16. roku życia. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez przedstawiciela ustawowego dziecka.

Aby otrzymać orzeczenie o niepełnosprawności należy złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności wypełniony na obowiązującym formularzu (dostępny na [BIP Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności](#)). Ważnym elementem jest dokument tożsamości dziecka: akt urodzenia, paszport, legitymacja szkolna, dowód osobisty;
- zaświadczenie lekarskie wydane przez lekarza (najlepiej specjalistę) pod którego opieką znajduje się osoba zainteresowana wydaniem orzeczenia lub dziecko. Zaświadczenie to nie może być wydane wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia

wniosku. Druk dostępny jest na : [BIP Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności](#);

- dokumentacja medyczna załączona do wniosku – np. karty informacyjne leczenia szpitalnego, wyniki badań, historia choroby, opinie specjalistów, testy psychologiczne dziecka odzwierciedlająca schorzenia, które wywołują ograniczenia funkcjonalne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności. Nie można złożyć samego zaświadczenia lekarskiego bez dokumentacji medycznej. Do wniosku można również dołączyć opinię z poradni psychologiczno-pedagogicznej, opinie z przedszkola, szkoły, opinie terapeutów, fizjoterapeutów pracujących z dzieckiem.

Czas oczekiwania na posiedzenie składu orzekającego - ok. miesiąca, a w sprawach wymagających zgromadzenia dodatkowej dokumentacji medycznej do 2 miesięcy.

Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się minimum na rok, maksymalnie do 16. roku życia lub czasowo wg decyzji lekarza orzecznika.

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16. rok życia.

Przepisy przewidują gradację niepełnosprawności poprzez określenie jej stopni.

Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny;
- umiarkowany;
- lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. **Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. **Do lekkiego stopnia niepełnosprawności** zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu,

powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Naruszenie sprawności organizmu uważa się za:

- trwałe (stałe) – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy;
- okresowe – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa lub zmiana stanu zdrowia.

Przy kwalifikowaniu do stopnia niepełnosprawności lub niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu spowodowany przez:

- upośledzenie umysłowe (01-U);
- choroby psychiczne (02-P);
- zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu (03-L);
- choroby narządu wzroku (04-O);
- upośledzenie narządu ruchu (05-R);
- epilepsję (06-E);
- choroby układu oddechowego i krążenia (07-S);
- choroby układu pokarmowego (08-T);
- choroby układu moczowo-płciowego (09-M);
- choroby neurologiczne (10-N);
- inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego (11-I);
- całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C).

Aby otrzymać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności należy złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności;
- zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku;
- inne dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się minimum na rok, czasowo lub na stałe, jest to decyzja lekarza orzecznika.

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się osobie, która ukończyła 16. rok życia i posiada orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy, o których mowa w art. 5 i 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Aby otrzymać orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień należy złożyć:

- wniosek o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień;
- posiadaną dokumentację medyczną;
- orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy określone w art. 5 i 62 w/w ustawy;
- inne posiadane dokumenty, mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się do czasu upływu ważności orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

CO POWINNO ZAWIERAĆ ORZECZENIE?

W orzeczeniu powiatowego zespołu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte wskazania dotyczące w szczególności:

- odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby (nie dotyczy dzieci do 16. roku życia);
- szkolenia, w tym specjalistycznego (nie dotyczy dzieci do 16. roku życia);
- zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej (nie dotyczy dzieci do 16. roku życia);
- uczestnictwa w terapii zajęciowej (nie dotyczy dzieci do 18. roku życia);
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby według zaleceń lekarskich;

- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji - wymaga lub nie wymaga;
- konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji - u dzieci zawsze wymaga (nie dotyczy dzieci po 16. roku życia);
- spełniania przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 1 i 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - [Prawo o ruchu drogowym](#), przy czym w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności spełnienie tych przesłanek może zostać stwierdzone jedynie w przypadku ustalenia przyczyny niepełnosprawności oznaczonej symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna) - spełnia lub nie spełnia przesłanek przy warunku znacznie ograniczonych możliwości samodzielnego poruszania się;
- prawo do zamieszkania w oddzielnym pokoju - przy ocenie bierze się pod uwagę rodzaj niepełnosprawności, w szczególności, czy osoba porusza się na wózku inwalidzkim, jest leżąca, ma znaczne ograniczenia w przyjmowaniu pokarmów i innych czynnościach fizjologicznych – dotyczy lub nie dotyczy.

Tryb odwoławczy

Od orzeczenia przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Warszawie za pośrednictwem Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, który je wydał, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania stronie przysługuje prawo zrzeczenia się prawa do wniesienia odwołania — powołując się na art. 127 a § 1, 2 i art. 130 § 4 [Kodeksu postępowania administracyjnego](#) . Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej

oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania, orzeczenie staje się ostateczne i prawomocne. Artykuł ten ma zastosowanie do decyzji wydanych w I i II instancji.

Do czego służy orzeczenie o niepełnosprawności?

Posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień w pierwszej kolejności określa status osoby nim dysponującej jako osoby niepełnosprawnej w sensie prawnym. Ponadto pozwala korzystać z szeregu form pomocy, do których należą m.in.:

- usługi socjalne, opiekuńcze, terapeutyczne i rehabilitacyjne świadczone przez instytucje pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego i innych świadczeń rodzinnych (np. dodatków do zasiłku rodzinnego związanych z niepełnosprawnością) oraz do zasiłku stałego z pomocy społecznej;
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;
- ulgi w podatkach, zniżki w komunikacji, zwolnienie z opłat radiowo – telewizyjnych (abonamentu);
- w zakresie rehabilitacji społecznej – możliwość uczestniczenia w terapii zajęciowej realizowanej w warsztatach terapii zajęciowej oraz możliwość uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia (w tym w zakładach aktywności zawodowej i zakładach pracy chronionej), możliwość uczestnictwa w szkoleniach (w tym specjalistycznych), korzystania ze ściśle określonych przywilejów pracowniczych (m.in.: prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego, dłuższej przerwy w pracy, krótszego wymiaru czasu pracy).

Legitymacja osoby niepełnosprawnej

Po uzyskaniu orzeczenia ostatecznego i prawomocnego można wystąpić do Zespołu do Spraw Orzekania o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej, która jest honorowana przez np. komunikację transportu publicznego, instytucje kulturalne, ośrodki sportu

i rekreacji. Legitymacja wydawana jest dzieciom do 16. roku życia na czas ważności orzeczenia, maksymalnie na 5 lat. Osoby po 16. roku życia otrzymują legitymację na czas ważności orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, maksymalnie na 10 lat, a po 60. roku życia przy orzeczeniu wydanym na stałe legitymacja również wydawana jest na stałe.

Wydawanie kart parkingowych

To jedyny dokument, uprawniający do parkowania na tzw. kopertach (niebieskich miejscach) oraz niestosowania się do niektórych znaków drogowych.

Karta parkingowa jest wydawana m.in. osobie z niepełnosprawnością, która nie ukończyła 16. roku życia, mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Dzieci uzyskują więc kartę parkingową na podstawie wydanego orzeczenia o niepełnosprawności, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Nie jest ono uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności, ale wyłącznie od tego, czy dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Karta parkingowa wydawana jest wyłącznie na czas określony na okres ważności orzeczenia, jednak nie dłużej niż na okres 5 lat.

Karta parkingowa wydawana jest na osobę, a nie na pojazd, więc z dokumentu wydanego na dziecko korzystać mogą oczywiście rodzice lub opiekunowie, gdy w danym pojeździe przebywa uprawnione dziecko.

Można ubiegać się o kartę jeżeli w 9 punkcie wskazań istnieje zapis — spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 3a pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – [Prawo o ruchu drogowym](#) .

W Powiecie Piaseczyńskim instytucją, do której należy się zwrócić w celu uzyskania karty parkingowej jest [Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności](#), ul. Chyliczkowska 14, tel. 22 756 62 54 wew. 207 lub 239, e-mail: pzo@piaseczno.pl

Leczenie i rehabilitacja

Na mocy ustawy z [9 maja 2018 r. o szczególnych rozwiązaniach wspierających osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności](#) mogą korzystać poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych w poradniach specjalistycznych, szpitalach, z usług farmaceutycznych, realizowanych w aptekach oraz ze świadczeń rehabilitacji leczniczej. Świadczenia te udzielane są poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonych list osób oczekujących, zgodnie z poniższymi założeniami:

- placówka medyczna udziela świadczeń opieki zdrowotnej osobie z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności w dniu zgłoszenia;
- w przypadku, gdy udzielenie świadczenia nie jest możliwe w dniu zgłoszenia, poradnia wyznacza inny termin poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonej przez nią listy oczekujących;
- świadczenie z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej nie może być udzielone w terminie późniejszym niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

[Osoby z niepełnosprawnością posiadają ułatwienia w dostępie do usług opieki zdrowotnej.](#)

Leczenie za granicą **NFZ**

Leczenie poza granicami Polski i uzyskanie finansowania z Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) wymaga zgody Prezesa NFZ w formie decyzji administracyjnej. Aby uzyskać zgodę na leczenie za granicą należy złożyć wniosek o planowane leczenie poza granicami kraju wraz z odpowiednim załącznikiem (w zależności od powodu).

Planowane leczenie za granicą odbyć się może z dwóch przyczyn:

- zbyt długiego czasu oczekiwania na leczenie w Polsce (w stosunku do stanu zdrowia osoby chorej);
- braku możliwości leczenia w Polsce – niezbędna forma leczenia nie jest dostępna w polskich placówkach medycznych.

W pierwszym przypadku, gdy czas oczekiwania przekracza termin niezbędny do realizacji w aktualnym stanie zdrowia istnieje możliwość skorzystania z leczenia:

- w państwach UE/EFTA na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego;

- w państwach Unii Europejskiej/EOG na podstawie krajowych przepisów implementujących dyrektywę transgraniczną. W drugim przypadku, gdy leczenie nie jest możliwe na terenie Polski należy złożyć wniosek o skierowanie na kontynuację leczenia lub przeprowadzenia badania poza granicami Polski. Leczenie to może być zrealizowane w dowolnej, specjalistycznej placówce (publicznej lub prywatnej) za granicą, musi jednak zawierać się w świadczeniach gwarantowanych w Polsce i być niezbędnym do ratowania życia lub poprawy stanu zdrowia.

Wniosek o planowane leczenie za granicą [NFZ](#)

W przypadku dłuższego wyjazdu zagranicznego warto złożyć wniosek o wyrobienie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ), która wydana zostaje w celu poświadczenia prawa osoby ubezpieczonej oraz członków jej rodziny do świadczeń zdrowotnych niezbędnych z przyczyn medycznych (z uwzględnieniem charakteru tych świadczeń oraz przewidywanego czasu pobytu na terenie innego państwa członkowskiego UE/EFTA). Ma to na celu umożliwienie ubezpieczonemu kontynuację pobytu w państwie członkowskim UE/EFTA, w warunkach bezpiecznych dla swojego zdrowia. EKUZ uprawnia do korzystania ze świadczeń zdrowotnych wyłącznie na terenie państwa członkowskiego UE lub EFTA.

W ramach leczenia z EKUZ nabywa się prawo do leczenia niezbędnego i nieplanowanego, w ramach publicznego systemu opieki zdrowotnej danego państwa, na tych samych zasadach jak obywatele danego kraju.

Wniosek o wyrobienie EKUZ złożyć można osobiście lub listownie w dowolnym oddziale/delegaturze NFZ, pocztą elektroniczną, poprzez elektroniczną skrzynkę podawczą ePUAP, poprzez Internetowe Konto Pacjenta (IKP).

Rehabilitacja lecznicza [NFZ](#)

Rehabilitacja lecznicza ma za zadanie odzyskanie pełnej (możliwej do osiągnięcia) sprawności fizycznej i psychicznej oraz przywrócenie zdolności do pracy. Może być realizowana w warunkach:

- ambulatoryjnych;

- domowych;
- ośrodka/oddziału dziennego;
- stacjonarnych.

Do świadczeń realizowanych w ramach rehabilitacji leczniczej wymagane jest skierowanie lekarza pracującego w ramach umowy z NFZ. Rehabilitacja w trybie ambulatoryjnym przeznaczona jest dla pacjentów, którzy poruszają się samodzielnie. Rehabilitacja w warunkach domowych przeznaczona jest dla pacjentów z zaburzeniami samodzielnego poruszania się. W przypadku rehabilitacji w warunkach domowych NFZ finansuje do 80 dni zabiegowych w roku kalendarzowym.

Rehabilitacja w ośrodku/oddziale dziennym przysługuje osobom, których stan zdrowia nie pozwala na rehabilitację w warunkach ambulatoryjnych i nie ma konieczności całodobowego nadzoru medycznego. W ramach tego świadczenia odbywać się może rehabilitacja: ogólnoustrojowa, kardiologiczna, kardiologiczna w ramach opieki kompleksowej po zawale mięśnia sercowego, dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego, osób z dysfunkcją narządu słuchu i mowy, osób z dysfunkcją narządu wzroku i pulmonologiczna.

W warunkach stacjonarnych prowadzona jest rehabilitacja: ogólnoustrojowa, pulmonologiczna, kardiologiczna, kardiologiczna w ramach opieki kompleksowej po zawale mięśnia sercowego, neurologiczna, zaburzeń funkcji mózgu, zaburzeń funkcji rdzenia i korzeni nerwowych, zaburzeń obwodowego układu nerwowego i dystrofie mięśniowe (również dziecięca), leczenie dzieci i dorosłych chorych ze śpiączką. Przeznaczona jest dla pacjentów, którzy wymagają kompleksowych świadczeń rehabilitacyjnych oraz całodobowego nadzoru rehabilitacyjnego ze względu na kontynuację leczenia.

Leczenie uzdrowiskowe [NFZ](#)

Leczenie uzdrowiskowe jest jednym ze świadczeń zdrowotnych i przysługuje wszystkim ubezpieczonym, kwalifikującym się do tego typu leczenia.

Skierowanie na leczenie uzdrowiskowe wystawione jest z uwzględnieniem następujących czynników:

- aktualnego stanu zdrowia pacjenta;

- braku przeciwwskazań do leczenia uzdrowiskowego;
- wpływu leczenia uzdrowiskowego, w szczególności warunków naturalnych i klimatycznych;
- dotychczasowego przebiegu leczenia;
- zalecaną częstotliwością korzystania z leczenia uzdrowiskowego (w przypadku osób dorosłych).

Skierowanie należy dostarczyć do odpowiedniego ze względu na miejsce zamieszkania wojewódzkiego oddziału NFZ za pośrednictwem poczty lub osobiście (w przypadku dzieci należy pamiętać o aktualnych wynikach badań krwi i moczu oraz o książeczce zdrowia).

Aktualny status skierowania sprawdzić można na stronie internetowej NFZ. Nie ma możliwości odwołania od negatywnej weryfikacji.

Informacja o zakwalifikowaniu powinna nastąpić nie później niż 18 dni przed datą rozpoczęcia leczenia.

Oceny celowości skierowania na leczenie uzdrowiskowe dokonuje zatrudniony w NFZ lekarz specjalista zgodnie z danymi zawartymi w skierowaniu i w dołączonej dokumentacji medycznej. Na kolejne i następne leczenie uzdrowiskowe pacjent zostanie skierowany zgodnie z przepisami w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową.

Osoby posiadające orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności uprawnione są do korzystania ze świadczeń opieki zdrowotnej (w tym również z leczenia uzdrowiskowego) poza kolejnością, z uwzględnieniem zalecanej częstotliwości korzystania z leczenia uzdrowiskowego.

Istnieją następujące rodzaje leczenia uzdrowiskowego:

- uzdrowiskowe leczenie szpitalne dzieci w wieku od 3 do 18 lat – trwa 27 dni i jest bezpłatne dla dziecka;
- uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne dzieci w wieku od 7 do 18 lat – trwa 21 dni i jest bezpłatne dla dziecka;
- uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne dzieci w wieku od 3 do 6 lat pod opieką dorosłych (w wyjątkowych sytuacjach do lat 18) – trwa 21 dni, dzieci w wieku od 3 do 6 lat mogą być kierowane na leczenie uzdrowiskowe pod nadzorem opiekuna prawnego lub same, leczenie bezpłatne jest tylko dla dziecka;
- uzdrowiskowe leczenie szpitalne dorosłych – trwa 21 dni. Pobyt w szpitalu uzdrowiskowym jest bezpłatny i odbywa się w ramach zwolnienia lekarskiego wystawionego przez lekarza w uzdrowisku;
- uzdrowiskowe leczenie sanatoryjne dorosłych – trwa 21 dni. Pobyt w sanatorium uzdrowiskowym jest częściowo odpłatny dla ubezpieczonego i odbywa się w ramach urlopu wypoczynkowego (ubezpieczony ponosi częściowe koszty wyżywienia i zakwaterowania);
- uzdrowiskowa rehabilitacja dla dorosłych w szpitalu uzdrowiskowym – trwa 28 dni i odbywa się w ramach zwolnienia lekarskiego wystawionego przez lekarza w uzdrowisku;
- uzdrowiskowa rehabilitacja dla dorosłych w sanatorium uzdrowiskowym – trwa 28 dni, pobyt w sanatorium uzdrowiskowym jest częściowo odpłatny dla ubezpieczonego i odbywa się w ramach urlopu wypoczynkowego, uzdrowiskowe leczenie ambulatoryjne dorosłych i dzieci – trwa od 6 do 18 dni (decyzja pozostaje w gestii ubezpieczonego).

Fundusz nie pokrywa kosztów dojazdu na leczenie uzdrowiskowe. Badanie wstępne prowadzone jest przez lekarza w pierwszej dobie pobytu, a w trakcie jego trwania odbywają się co najmniej dwa badania kontrolne i badanie końcowe. W przypadku dzieci zapewniony i na bieżąco korygowany jest program leczenia, codzienny dostęp do lekarza prowadzącego, doraźne interwencje lekarskie, specjalistyczne konsultacje lekarskie oraz całodobowa opieka lekarska i pielęgniarska. Ponadto zapewniony jest obowiązek realizacji rocznego

przygotowania przedszkolnego, szkolnego oraz nauki w zakresie szkoły podstawowej i ponadpodstawowej, opieka opiekuńczo-wychowawcza, świetlica i pokoje zabaw.

Świadczenia na rzecz dzieci z niepełnosprawnościami

Rodzice dzieci z niepełnosprawnością mogą liczyć na różnego rodzaju pomoc z tytułu niepełnosprawności dziecka, w zależności od sytuacji rodzinnej i finansowej. Państwo oferuje wsparcie poprzez świadczenie pielęgnacyjne, zasiłek rodzinny, dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka z niepełnosprawnością oraz zasiłek pielęgnacyjny. Dodatkowo ubiegać się można o świadczenie wychowawcze („Rodzina 500+”), świadczenie „Dobry start” na dziecko uczące się, a także [500+ świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji](#) .

Świadczenie pielęgnacyjne [MRiPS](#)

[Świadczenie pielęgnacyjne](#) wypłacane jest rodzicom lub opiekunom z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą z niepełnosprawnością, jeśli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 18. roku życia lub przez ukończeniem 25. roku życia, w przypadku kontynuacji nauki w szkole lub w szkole wyższej. Świadczenie pielęgnacyjne podlega corocznej waloryzacji.

[Wniosek](#) o świadczenie pielęgnacyjne złożyć może:

- matka/ojciec dziecka;
- opiekun faktyczny dziecka, osoba będąca rodziną zastępczą spokrewnioną – w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- inna osoba, na której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyłączeniem osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, o ile nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego

leczenia, rehabilitacji i edukacji, albo osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny [MRiPS](#)

[Zasiłek rodzinny](#) to rodzaj świadczenia na częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka. Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego.

Prawo do zasiłku rodzinnego przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka);
- pełnoletniej osobie uczącej, niepozostającej na utrzymaniu rodziców, w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony (do ukończenia 24. roku życia).

Zasiłek rodzinny przysługuje powyższym osobom do ukończenia przez dziecko:

- 18. roku życia lub
- do ukończenia 21 roku życia w przypadku kontynuacji nauki w szkole albo 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek pielęgnacyjny [MRiPS](#)

[Zasiłek pielęgnacyjny](#) to świadczenie, które przyznawane jest na pokrycie wydatków związanych z zapewnieniem opieki i wsparcia innej osoby, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- dzieciom z niepełnosprawnością;
- osobie w wieku powyżej 16. roku życia, legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu, osobie w wieku powyżej 16. roku życia, legitymującej się orzeczeniem o znacznym stopniu

niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeśli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21. roku życia;

- osobie, która ukończyła 75. rok życia.

Usługi opiekuńcze [MRiPS](#)

[Usługi opiekuńcze](#) to forma pomocy przysługująca osobie, która wymaga wsparcia innych osób ze względu na wiek, choroby lub ze względu na inne przyczyny, a jest osobą samotną lub jej rodzina nie może zapewnić jej pomocy.

Usługi opiekuńcze ze względu na swoją specyfikę dzielą się na:

- usługi opiekuńcze zwykłe;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Usługi opiekuńcze zwykłe obejmują pomoc w następujących obszarach:

- zaspokajanie codziennych potrzeb;
- opieka, zabiegi pielęgnacyjne zalecone przez lekarza;
- zapewnienie, w miarę możliwości, kontaktów podopiecznego z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze swoim zasięgiem obejmują:

- uczenie i rozwijanie u podopiecznego umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia;
- pielęgnację podopiecznego;
- rehabilitację fizyczną i usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu podopiecznego zgodnie z zaleceniami lekarza, specjalisty rehabilitacji ruchowej lub fizjoterapii, jak również współpraca ze specjalistami w psychologiczno-pedagogicznym i edukacyjno-terapeutycznym wsparciu podopiecznego.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze przeznaczone dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują zakres specjalistycznych usług opiekuńczych oraz usługi dodatkowe, którymi są:

- pomoc mieszkaniowa dla podopiecznego;
- zapewnienie dzieciom i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi lub niepełnosprawnością intelektualną dostępu do zajęć rehabilitacyjnych i rewalidacyjno-wychowawczych, jeśli nie mają takiego dostępu zapewnionego.

Dodatkowe uprawnienia dla osób z niepełnosprawnościami

[Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.](#) gwarantuje osobom z niepełnosprawnościami: prawo do niedyskryminowania w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym, szczególną opiekę zdrowotną, pomoc w zabezpieczeniu egzystencji, pomoc w przysposobieniu do pracy i komunikacji społecznej.

Polska w 2012 roku ratyfikowała [Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych](#). Konwencja ma przyczynić się do poprawy sytuacji osób z niepełnosprawnościami. W szczególności w zakresie możliwości rzeczywistego korzystania z praw człowieka i wolności bez dyskryminacji.

Programy oraz strategie tworzone na poziomie zarówno międzynarodowym, krajowym ([Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030](#)), jak i samorządowym ([Strategia Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027](#), [Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Piaseczyńskim na lata 2022-2027](#), [Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami na lata 2022-2027](#)) wyznaczają kierunki, zmierzające do realizacji głównego celu tj. wyrównania szans osób z niepełnosprawnościami we wszystkich obszarach aktywności.

W [Strategii Polityki Zdrowotnej Powiatu Piaseczyńskiego na lata 2022-2027](#), dostępne jest zestawienie podmiotów leczniczych funkcjonujących na terenie powiatu piaseczyńskiego, w tym poradni specjalistycznych, oddziałów szpitalnych oraz wsparcia z zakresu zdrowia psychicznego.

Inne przepisy prawa regulujące uprawnienia osób z niepełnosprawnościami to między innymi:

- [ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych](#),
- [uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych](#) .

Osobom z niepełnosprawnościami przysługują również inne uprawnienia, które wynikają między innymi z:

- [ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym](#)
- [ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego](#)
- [ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. Prawo pocztowe](#)
- [ustawy z dnia 16 lipca 2004 r. Prawo telekomunikacyjne](#)
- [ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych](#)
- [ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej](#)
- [ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty](#)

Ulgowe przejazdy koleją i autobusami

Obowiązujące ulgi na przejazdy komunikacją miejską dla osób z niepełnosprawnością uzależnione są od uchwały władz danej gminy, z tego względu zniżki dla osób z niepełnosprawnościami nie są jednakowe w całej Polsce.

Do bezpłatnego przejazdu publicznymi środkami transportu zbiorowego (autobusy i tramwaje miejskie) w Warszawie uprawnione są:

- osoby z niepełnosprawnością do ukończenia 26. roku życia i ich opiekunowie;
- osoby z niepełnosprawnością w stopniu znacznym, które ukończyły 26. rok życia i ich opiekunowie;
- osoby z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym, z powodu choroby narządu wzroku, które ukończyły 26. rok życia i ich przewodnicy, osoby z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy z powodu choroby narządu wzroku, które ukończyły 26. rok życia i ich przewodnicy;
- osoby z niepełnosprawnością intelektualną ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub osoby posiadające I lub II grupę inwalidzką i ich opiekunowie.

Obowiązujące ulgi na przejazdy [koleją](#) i [autobusami](#).

Opiekun lub przewodnik towarzyszący osobie posiadającej orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (lub całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji) ma prawo do 95% zniżki w pociągach osobowych, pośpiesznych, ekspresowych, IC, EC.

Uprawnienia podczas podróży samolotem

Osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby o ograniczonej sprawności ruchowej (z powodu wieku lub urazu) mają prawo do pomocy podczas podróży lotniczej w ramach Unii Europejskiej.

Informacje o możliwych formach pomocy przygotowywane są przez lotnika, linie lotnicze oraz biura podróży w formie dostępnej dla wszystkich podróżujących. W przypadku braku możliwości zagwarantowania lotu osobie z niepełnosprawnością linie lotnicze mają prawo odmówić rezerwacji (konieczne jest uzasadnienie odmowy).

Większość procedur przygotowanych dla osób z niepełnosprawnościami zakłada, iż osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji, posiadające trudności z oddychaniem lub wykonywaniem czynności higienicznych powinny podróżować w towarzystwie opiekuna.

Podczas dokonywania rezerwacji należy powiadomić linie lotnicze/biuro podróży o wymaganym zakresie pomocy podczas podróży (informacja ta zostanie przekazana na dane lotnisko). W przypadku, gdy podróż lotnicza może negatywnie wpłynąć na zdrowie osoby z niepełnosprawnością konieczne jest zaświadczenie lekarskie zezwalające na lot. Porty lotnicze mają obowiązek wyznaczenia miejsc, w których osoby z niepełnosprawnością mogą zwrócić się o pomoc. Bardzo ważne jest posiadanie potwierdzenia zgłoszenia pomocy, które należy okazać podczas odprawy biletowo-bagażowej.

Na lotnisku liczyć można między innymi na:

- pomoc w przemieszczaniu się;
- pomoc podczas odprawy biletowo-bagażowej oraz przejścia przez kontrolę bezpieczeństwa;
- pomoc z transportem urządzeń do przemieszczania się i przewozu sprzętu medycznego;
- pierwszeństwo wejścia na pokład samolotu, najbardziej dogodne miejsce w samolocie.

Ulga paszportowa

Osobom z niepełnosprawnością przysługuje ulgowa opłata za wydanie paszportu.

W przypadku osób dorosłych za wydanie paszportu należy uiścić opłatę w kwocie 70 zł (50% pełnej kwoty). Ulga przysługuje również współmałżonkom tych osób, jeśli pozostają na ich wyłącznym utrzymaniu.

Opłata za wydanie paszportu dzieciom z niepełnosprawnościami uzależniona jest od wieku dziecka i wynosi:

- 30 zł w przypadku dziecka do 12. roku życia;
- 70 zł w przypadku dziecka od 12. do 18. roku życia.

W przypadku posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje 50% ulga dla osób dorosłych i 75% ulga dla dzieci.

W powiecie piaseczyńskim wniosek o paszport należy złożyć w Starostwie Powiatowym w Piasecznie.

Pies przewodnik i pies asystujący

Pies przewodnik pomaga w szybszym i bezpiecznym poruszaniu się w terenie osobie niewidzącej lub słabowidzącej oraz wpływa pozytywnie na jej sferę psychiczną, poprzez zwiększenie poczucia własnej wartości, aktywizację społeczną i pomoc w kontaktach międzyludzkich.

W Polsce istnieją organizacje działające na rzecz osób niewidomych, które zajmują się szkoleniem psów asystujących i pomocą w ich uzyskaniu.

Są nimi: [Fundacja Labrador](#), [Fundacja Pies Przewodnik](#), [Fundacja DOGIQ](#), [Fundacja Vis Maior](#), [Polski Związek Niewidomych](#).

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz [ustawą o zapewnianiu dostępności](#), osoba z niepełnosprawnością wraz z psem asystującym lub psem przewodnikiem ma prawo między innymi do: wstępu do wszystkich miejsc użyteczności publicznej, w tym do budynków administracji publicznej, banków, budynków oświatowych i opieki zdrowotnej, korzystania ze środków komunikacji

miejskiej, transportu kolejowego, lotniczego i wodnego, wstępu na plaże i kąpieliska, do parków narodowych i rezerwatów przyrody.

Leczenie stomatologiczne

Zgodnie z art. 4 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia stomatologicznego osobom z niepełnosprawnościami do ukończenia 16. roku życia oraz osobom legitymującym się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (jeżeli istnieją wskazania medyczne) przysługują: kompozytowe materiały światłoutwardzalne do wypełnień, znieczulenie ogólne przy wykonywaniu świadczeń gwarantowanych, z wyłączeniem pierwszej wizyty dzieci do ukończenia 6. roku życia.

Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Na mocy [ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami](#) wprowadzono minimalne wymagania służące zapewnianiu dostępności, które obowiązują wszystkie podmioty publiczne lub dofinansowane co najmniej w 50% ze środków publicznych.

Wymagania te obejmują:

- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- zapewnienie dostępu do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,
- zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego,
- zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób;
- w zakresie dostępności cyfrowej – wymagania określone w [ustawie o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych](#),

- obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 [ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się](#) lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
- instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, w szczególności pętli indukcyjnych, systemów FM lub urządzeń opartych o inne technologie, których celem jest wspomaganie słyszenia,
- zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności – w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
- zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Wniosek o zapewnienie dostępności architektonicznej i informacyjno-komunikacyjnej

Zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku, następuje bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku. Ustawodawca dopuścił możliwość zapewnienia dostępu alternatywnego, w sytuacji gdy zakres wskazany we wniosku jest niemożliwy lub znacznie utrudniony, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych.

Niewywiązanie się z obowiązku zapewnienia dostępności uprawnia wnioskodawcę do złożenia [skargi do Prezesa Zarządu PFRON](#), która – aby być rozpatrzona – musi zawierać:

- dane kontaktowe wnioskodawcy,
- wskazanie bariery utrudniającej lub uniemożliwiającej dostępność w zakresie architektonicznym lub informacyjno-komunikacyjnym,
- wskazanie sposobu kontaktu z wnioskodawcą,
- wskazanie preferowanego sposobu zapewnienia dostępności, jeżeli dotyczy.

Prezes Zarządu PFRON, w drodze decyzji, nakazuje podmiotowi publicznemu zapewnienie dostępności lub odmawia nakazania podmiotowi publicznemu zapewnienia dostępności,

w przypadku gdy podmiot publiczny wykaże, że nie zapewnił dostępności, w szczególności ze względów technicznych lub prawnych, a zapewnił dostęp alternatywny, a także gdy z innych względów skarga jest bezzasadna.

Żądanie zapewnienia dostępności cyfrowej

Każdy ma prawo do wystąpienia z żądaniem zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub jakiegoś ich elementu. Można także zażądać udostępnienia informacji za pomocą alternatywnego sposobu dostępu, na przykład przez odczytanie niedostępnego cyfrowo dokumentu, opisanie zawartości filmu bez audiodeskrypcji.

Żądanie powinno zawierać:

- dane osoby zgłaszającej żądanie,
- wskazanie strony internetowej lub aplikacji mobilnej,
- wskazanie preferowanego sposobu kontaktu,
- wskazanie alternatywnego sposobu dostępu, jeżeli dotyczy.

Zapewnienie dostępności cyfrowej powinno nastąpić bez zbędnej zwłoki, jednak nie później niż w terminie 7 dni od dnia wystąpienia z żądaniem.

W przypadku, gdy dotrzymanie ww. terminu nie jest możliwe, podmiot publiczny niezwłocznie informuje o tym wnoszącego żądanie, jednocześnie określa, kiedy realizacja żądania będzie możliwa, przy czym termin ten nie może być dłuższy niż 2 miesiące od dnia wystąpienia z żądaniem.

Jeżeli zapewnienie dostępności, w zakresie określonym we wniosku nie jest możliwe, podmiot publiczny może zaproponować alternatywny sposób dostępu do informacji.

Odmowa zapewnienia dostępności cyfrowej przez podmiot publiczny lub odmowa skorzystania z alternatywnego sposobu dostępu przez osobę występującą z żądaniem uprawnia do złożenia skargi do podmiotu publicznego w sprawie zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej, aplikacji mobilnej lub elementu strony internetowej lub aplikacji mobilnej.

Po wyczerpaniu wskazanej wyżej procedury można także złożyć skargę do [Rzecznika Praw Obywatelskich](#).

Programy wsparcia

Programy wsparcia realizowane przez Powiat Piaseczyński obejmują następujące obszary działań:

- programy tworzone przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych ([PFRON](#)), w tym „[Aktywny samorząd](#)” PCPR Piaseczno
- programy rządowe powierzone samorządom np. "[Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej](#)", „[Opieka wytchnieniowa](#)”
- programy rządowe realizowane przez samorząd powiatowy jako zadanie zlecone np. program kompleksowego wsparcia dla rodzin „[Za życiem](#)”, przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 roku;
- inne działania samorządu powiatowego realizowane ze środków własnych, np. dofinansowywanie potrzeb [Warsztatów Terapii Zajęciowej](#), działań służących edukacji (szkoły i placówki specjalne, w powiecie piaseczyńskim - [Zespół Szkół Specjalnych w Pęcherach](#) oraz [Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piasecznie](#) , pomocy psychologiczno-pedagogicznej, pomocy specjalistycznej dla dzieci, młodzieży i rodzin ([Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży](#)). Na terenie powiatu piaseczyńskiego funkcjonuje [Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dorosłych](#), gdzie również można skorzystać ze wsparcia specjalistów.

Dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia ([NFZ](#))

NFZ dysponuje pieniędzmi wpłacanymi w ramach składki zdrowotnej. W Polsce każdej ubezpieczonej osobie z niepełnosprawnością przysługuje bezpłatnie lub z dopłatą [zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze](#), m.in.: ortezy, gorsety, protezy kończyn, obuwie ortopedyczne, kule, laski, wózki inwalidzkie, pionizatory, materace przeciwoślężynowe, pasy przepuklinowe, aparaty słuchowe, sprzęt stomijny, cewniki, inhalatory, soczewki okularowe, pieluchomajtki i inne.

Przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ujęte są w katalogu, który jest załącznikiem do [rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r.](#) w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie. Wykaz zawiera limity finansowania każdego przedmiotu w ramach ubezpieczenia pokrywane przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) oraz wysokość udziału własnego wnioskodawcy w kosztach zakupu.

Aby skorzystać z [dofinansowania na zakup przedmiotu ortopedycznego lub środka pomocniczego](#) należy uzyskać zlecenie na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze (obecnie określane jako wyroby medyczne wydawane na zlecenie). Zlecenie na zaopatrzenie wystawia uprawniony do tego lekarz.

Wprowadzony został nowy wzór zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne, który nie wymaga potwierdzenia w Oddziale NFZ pod warunkiem, że lekarz lub inna osoba uprawniona do wystawienia zlecenia wystawi go za pośrednictwem serwisów internetowych lub usług informatycznych Funduszu.

Jeżeli uprawnienie pacjenta do danego wyrobu medycznego zostaje potwierdzone za pośrednictwem serwisów internetowych lub usług informatycznych Funduszu przez lekarza lub inną osobę uprawnioną, która zlecenie wystawia (w przychodni, w szpitalu), wówczas pacjent od razu może się udać z potwierdzonym zleceniem do sklepu lub apteki, bez konieczności wizyty w NFZ. Ponadto zlecenie takie może być wystawione i potwierdzone niezależnie od miejsca zamieszkania pacjenta.

Zakupu należy dokonać w punktach, które mają zawartą umowę z NFZ na realizację zaopatrzenia w wyroby medyczne. Są to sklepy medyczne lub apteki.

Osoby z niepełnosprawnościami oraz przedstawiciel ustawowy dziecka z niepełnosprawnością może zwrócić się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie z wnioskiem o dofinansowanie ze środków PFRON kwoty udziału własnego w zakupie wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie.

Dofinansowanie z [PFRON](#) (udzielane przez [PCPR](#))

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) to organ administracji publicznej wspierający rehabilitację oraz zatrudnienie osób niepełnosprawnych. PFRON

dokonuje podziału środków dla samorządów powiatowych na realizację zadań na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Zadania te w powiatach wykonują powiatowe centra pomocy rodzinie (PCPR) na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz w [rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych](#) .

Obecnie realizowanych jest kilkanaście zadań skierowanych przede wszystkim do indywidualnych osób niepełnosprawnych.

Środki pochodzące z PFRON przeznaczone są na rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, w tym:

- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny;
- dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów;
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych;
- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych;
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych;
- rehabilitacja zawodowa, wsparcie zatrudnienia realizowane przez [Powiatowy Urząd Pracy w Piasecznie](#);

Środki PFRON mogą być wydawane jedynie na cele, które wyznacza ustawa.

Aby starać się o dofinansowanie należy złożyć w PCPR odpowiednie dokumenty ([PCPR Piaseczno](#)). Dofinansowanie ze środków Funduszu następuje na pisemny wniosek złożony odpowiednio do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub Powiatowego Urzędu Pracy właściwego dla miejsca zamieszkania.

Wnioski można składać w PCPR osobiście w Piasecznie lub za pośrednictwem poczty, lub elektronicznie przez System Obsługi Wsparcia ([SOW](#)) na platformie PFRON.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny – informacje podane na stronie internetowej [BIP Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie](#)

O dofinansowanie ze środków PFRON zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli:

- a) przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:
  - 50% przeciętnego wynagrodzenia w przeliczeniu na jednego członka wspólnego gospodarstwa domowego,
  - 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osób samotnych.
- b) zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON następuje na pisemny wniosek złożony do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie.

Do wniosku dołącza się:

- a) kopię dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
- b) zaświadczenie lekarskie, zawierające informacje o schorzeniach Wnioskodawcy, zawierające zalecenie rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu wnioskowanego sprzętu;
- c) fakturę pro-forma lub inny dokument potwierdzający przewidywany koszt realizacji zadania;
- d) pełnomocnictwo (w przypadku, gdy wniosek w imieniu osoby niepełnosprawnej składa przedstawiciel ustawowy, prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu lub pełnomocnik);

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny wynosi do 80% kosztów tego sprzętu, nie więcej jednak niż do wysokości pięciokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Podstawę dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON stanowi umowa zawarta przez starostę z osobą niepełnosprawną lub jej przedstawicielem ustawowym.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy zawartej z udziałem środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze — informacje podane na stronie internetowej [BIP Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie](#)

O dofinansowanie ze środków Funduszu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane na podstawie odrębnych przepisów mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia w przeliczeniu na jednego członka wspólnego gospodarstwa domowego,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osób samotnych.

Wysokość dofinansowania zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wynosi:

- a) do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
- b) do 150% sumy kwoty limitu, o którym mowa w lit. a, wyznaczonego przez ministra właściwego do spraw zdrowia oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny ze środków PFRON następuje na pisemny wniosek złożony do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie.

Do wniosku dołącza się:

- a) kopię dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- b) fakturę określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego oraz kwotą udziału własnego lub inny dokument potwierdzający zakup, wraz z potwierdzoną za zgodność, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie, kopią zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
albo
- c) kopię zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze wraz z ofertą określającą cenę nabycia z wyodrębnioną kwotą opłacaną w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotą udziału własnego oraz termin realizacji zlecenia od momentu przyjęcia go do realizacji.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy zawartej z udziałem środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

W przypadku dofinansowania zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych dopuszcza się możliwość zwrotu kosztów już poniesionych na zakup przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych – informacje podane na stronie internetowej [BIP Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie](#)

O dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych – mogą się ubiegać osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują, a realizacja zadania umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych ze środków PFRON następuje na pisemny wniosek złożony do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie.

Do wniosku dołącza się:

- a) kopię dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
- b) zaświadczenie lekarskie, zawierające informacje o schorzeniach Wnioskodawcy, uzasadniające likwidację barier architektonicznych ze względu na trudności w poruszaniu się;
- c) pełnomocnictwo (w przypadku, gdy wniosek w imieniu osoby niepełnosprawnej składa przedstawiciel ustawowy, prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu lub pełnomocnik);
- d) akt własności lokalu (budynku mieszkalnego) lub zgoda właściciela lokalu (budynku mieszkalnego);
- e) zaświadczenie o zameldowaniu na pobyt stały w miejscu planowanej likwidacji barier architektonicznych,
- f) kosztorys obejmujący zakres oraz wartość robót budowlanych mających na celu likwidację barier architektonicznych.

Dofinansowanie ze środków Funduszu nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Podstawę dofinansowania likwidacji barier architektonicznych ze środków PFRON stanowi umowa zawarta przez starostę z osobą niepełnosprawną lub jej przedstawicielem ustawowym.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier architektonicznych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dofinansowanie likwidacji barier technicznych i barier w komunikowaniu się informacje podane na stronie internetowej [BIP Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie](#)

Dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na likwidację barier w komunikowaniu się i barier technicznych – mogą się ubiegać osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności oraz ich realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się /barier technicznych ze środków PFRON następuje na pisemny wniosek złożony do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Piasecznie.

Do wniosku dołącza się:

- a) kopię dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu);
- b) zaświadczenie lekarskie, zawierające informacje o schorzeniach Wnioskodawcy; uzasadniające likwidację barier w komunikowaniu się /barier technicznych ze względu na potrzeby wynikające z niepełnosprawności;
- c) fakturę pro-forma lub inny dokument potwierdzający przewidywany koszt realizacji zadania;
- d) pełnomocnictwo (w przypadku, gdy wniosek w imieniu osoby niepełnosprawnej składa przedstawiciel ustawowy, prawny opiekun ustanowiony postanowieniem sądu lub pełnomocnik);

Dofinansowanie ze środków Funduszu nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się/barier technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków Funduszu.

Podstawę dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się/barier technicznych ze środków PFRON stanowi umowa zawarta przez starostę z osobą niepełnosprawną lub jej przedstawicielem ustawowym.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier w komunikowaniu się/barier technicznych wynosi do 95% kosztów przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych informacje podane na stronie internetowej [BIP Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie](#)

Turnus rehabilitacyjny spełnia rolę motywującą i mobilizującą do intensyfikacji kontaktów z otoczeniem i do samodzielnej egzystencji. Turnus rehabilitacyjny trwa co najmniej 14 dni i odbywa się w grupach zorganizowanych, które liczą co najmniej 20 osób. Każda z nich ma opracowany program rehabilitacji, który uzależniony jest od uczestników i ich schorzeń i jest realizowany przez wykwalifikowaną kadrę.

W turnusie rehabilitacyjnym uczestniczyć może osoba legitymująca się orzeczeniem o niepełnosprawności, orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub równoważnym. Udział w turnusie jest elementem systemu rehabilitacji społecznej i może być dofinansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Każdy z organizatorów turnusów rehabilitacyjnych musi posiadać uprawnienia nadane przez wojewodę i umieszczony zostaje w centralnej bazie organizatorów. Osobie z orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności albo posiadającej orzeczenie równoważne oraz dziecku z niepełnosprawnością, w wieku do 16 lat, która wymaga pomocy w codziennym funkcjonowaniu, może być przyznane dofinansowanie pobytu opiekuna, pod warunkiem, że lekarz we wniosku skierowania uzasadni konieczność jego obecności.

O dofinansowanie do wyjazdu na turnus rehabilitacyjny mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne:

- posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (bądź orzeczenie równoważne);
- posiadające orzeczenie o niepełnosprawności (dot. dzieci do lat 16);
- których miesięczny dochód obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku nie przekracza:
  - 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;
  - 65% przeciętnego wynagrodzenia - w przypadku osoby samotnej - w przypadku przekroczenia dochodu dofinansowanie do turnusu zostaje pomniejszone o kwotę tego przekroczenia;
- które złożyły stosowny wniosek oraz:
  - zostały skierowane na turnus rehabilitacyjny na wniosek lekarza, pod którego opieką się znajdują;
  - w roku, w którym ubiegały się o dofinansowanie, nie uzyskały na ten cel dofinansowania ze środków Funduszu;
  - wezmą udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę;
  - wybiorą organizatora turnusu, który posiada wpis do rejestru organizatorów turnusów;
  - nie będą pełniły funkcji członka kadry na tym turnusie ani nie będą opiekunem innego uczestnika turnusu;
  - złożyły oświadczenie o wysokości dochodu wraz z informacją o liczbie osób pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym;
  - przedstawią podczas pierwszego badania lekarskiego na turnusie zaświadczenie lekarskie o aktualnym stanie zdrowia, w szczególności o chorobie zasadniczej, uczuleniach i przyjmowanych lekach (w przypadku turnusu, którego program przewiduje także zabiegi fizjoterapeutyczne).

Osobie niepełnosprawnej ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo równoważnym oraz osobie niepełnosprawnej w wieku do 16 lat może być przyznane dofinansowanie pobytu na turnusie jej opiekuna, pod warunkiem że:

- wniosek lekarza, zawiera wyraźne wskazania wraz z uzasadnieniem konieczności pobytu opiekuna;

- opiekun nie będzie pełnił funkcji członka kadry na tym turnusie, nie jest osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby;
- ukończył 18 lat lub ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej.

Pierwszeństwo w uzyskaniu dofinansowania mają osoby niepełnosprawne:

- posiadające orzeczenie o zaliczeniu do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności albo równoważne;
- w wieku do 16 lat lub w wieku od 16 lat do 24 lat uczące się i niepracujące bez względu na stopień niepełnosprawności.

Dofinansowanie pobytu na turnusie rehabilitacyjnym dla uczestnika i opiekuna wynosi:

- 30% miesięcznego wynagrodzenia – w przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, osób z niepełnosprawnością do 16. roku życia, osób niepełnosprawnych w wieku 16 - 24 lat uczących się i niepracujących (bez względu na stopień niepełnosprawności);
- 27% przeciętnego wynagrodzenia – w przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- 25% przeciętnego wynagrodzenia – w przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności;
- 20% przeciętnego wynagrodzenia – dla opiekunów osób z niepełnosprawnością.

Pilotażowy Program „Aktywny samorząd”

Pilotażowy program „Aktywny samorząd” uruchomiony został w 2012 roku na podstawie art. 47 ust.1 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, jako program służący rehabilitacji społecznej i zawodowej, w szczególności adresowany do osób niepełnosprawnych oraz do rodzin, których członkami są osoby niepełnosprawne. Do dnia 31 stycznia każdego roku realizacji programu, Zarząd PFRON zatwierdza dokument wyznaczający kierunki działań programu oraz warunki brzegowe obowiązujące realizatorów programu w danym roku. Może być on modyfikowany przez Zarząd PFRON, dlatego należy śledzić informacje na stronie PFRON (www.pfron.org.pl).

W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie do pomocy w:

- zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;
- uzyskaniu prawa jazdy;
- zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- dofinansowaniu szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, zakupionego w ramach programu;
- zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego;
- utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;
- utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne;
- utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;
- uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Wnioski można składać w PCPR osobiście w Piasecznie lub za pośrednictwem poczty, lub elektronicznie przez System Obsługi Wsparcia ([SOW](#)) na platformie PFRON.

Edukacja dzieci z niepełnosprawnościami

Orzecznictwo w systemie oświaty

Idea rozszerzenia dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych opiera się na tworzeniu przyjaznego środowiska edukacyjnego, w którym każde dziecko, bez względu na predyspozycje zdrowotne i indywidualne możliwości rozwojowe, znajdzie warunki dla własnego rozwoju. Publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym publiczne poradnie specjalistyczne, przeprowadzają diagnozę dzieci i młodzieży w celu określenia ich indywidualnych potrzeb rozwojowych

i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych, wyjaśnienia mechanizmów ich funkcjonowania w odniesieniu do zgłaszanego problemu oraz wskazania sposobu jego rozwiązania. Publiczna poradnia udziela pomocy dzieciom i młodzieży, które uczęszczają do przedszkola lub szkoły, a jeśli nigdzie nie uczęszczają to taka, w rejonie, której mieszkają. To znaczy, że jeżeli dziecko jest w warszawskim przedszkolu/szkole, a mieszka na terenie powiatu piaseczyńskiego, to Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Piasecznie nie jest jego poradnią rejonową i w swojej placówce musi zapytać, gdzie taka poradnia się znajduje. Ale jeśli mieszka w Warszawie, a jest w szkole na terenie powiatu piaseczyńskiego to zapraszamy do [Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie](#) lub do oddziałów zamiejscowych w [Górze Kalwarii](#) oraz w [Tarcynie](#). Jest to szczególnie ważne przy wydawaniu opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju i wszystkich rodzajów orzeczeń, gdyż takie prawo mają tylko publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Efektom diagnozowania dzieci i młodzieży w poradni jest w szczególności:

- wydanie opinii;
- wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży;
- objęcie dzieci i młodzieży oraz rodziców bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną;
- wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami.

W Powiecie Piaseczyńskim odpowiednie orzeczenia i opinie wydają **Zespoły Orzekające działające w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w [Piasecznie](#)**.

Poradnia wydaje opinię lub orzeczenie na pisemny wniosek rodzica/opiekuna dziecka albo pełnoletniego ucznia. Do wniosku należy dołączyć posiadaną dokumentację uzasadniającą wniosek. Jeżeli przewodniczący zespołu uzna, że dostarczona dokumentacja (np. wyniki badań) nie jest wystarczająca do wydania orzeczenia lub opinii, informuje rodzica o konieczności jej uzupełnienia lub w miarę możliwości kieruje dziecko na diagnozę do odpowiednich specjalistów w poradni.

Członkowie zespołu orzekającego chcą również wiedzieć jak dziecko/uczeń funkcjonuje w przedszkolu/szkole, jakie ma mocne strony, czy trudne zachowania, właściwe jest więc dołączenie informacji z placówki do składanego wniosku o orzeczenie.

Żeby wydać niektóre orzeczenia członkowie zespołu muszą mieć podstawy medyczne i wtedy konieczne jest dostarczenie przede wszystkim zaświadczenia lekarskiego dla:

- dzieci i uczniów słabosłyszących/niesłyszących – m. in. audiogram wraz z opisem;
- dzieci słabowidzących/niewidomych – diagnoza okulistyczna z uwzględnieniem określenia ostrości wzroku, pola widzenia, zalecenia okulisty dotyczące zastosowania pomocy optycznych itp.;
- dzieci z autyzmem i zespołem Aspergera – diagnoza lekarza psychiatry;
- dzieci z niepełnosprawnością ruchową – opis problemów ruchowych wpływających na funkcjonowanie dziecka, zalecenia dotyczące koniecznego sprzętu rehabilitacyjnego lub pomocy;
- dzieci z afazją – diagnoza neurologa, badanie słuchu wraz z opisem,
- dzieci zagrożonych niedostosowaniem społecznym – diagnoza psychiatry.

Po złożeniu przez rodzica wniosku wraz z dokumentacją uzasadniającą wniosek przewodniczący zespołu wyznacza termin posiedzenia zespołu i informuje o tym wnioskodawcę.

W przypadku orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych i opinii o [WWR](#) (wczesnym wspomaganie rozwoju dziecka) jest to 30 dni, a w przypadku orzeczenia o potrzebie [nauczania indywidualnego](#) – 14 dni.

Rodzice dziecka/ucznia lub pełnoletni uczeń mają prawo uczestniczyć w posiedzeniu zespołu i przedstawić swoje stanowisko. Orzeczenie jest gotowe do odbioru w terminie 7 dni od dnia posiedzenia zespołu, a rodzic jest o tym zawiadamiany przez poradnię.

Orzeczenie/opinię przekazuje się w jednym egzemplarzu, dlatego nigdzie nie zostawia się oryginału! W przypadku zgubienia można wystąpić do poradni z wnioskiem o wydanie potwierdzonej z oryginałem kopii, jednak rodzic nie otrzyma ponownie oryginału.

Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnię jest dobrowolne i nieodpłatne.

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego są wydawane dzieciom i młodzieży:

- z niepełnosprawnością (według przepisów oświatowych): niesłyszącym, słabosłyszącym, niewidzącym, słabowidzącym, niepełnosprawnym ruchowo, w tym z afazją, niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim, niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu umiarkowanym, niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu znacznym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnością sprzężoną

Większość wymienionych rodzajów niepełnosprawności nie wymaga wyjaśnień, ale np. afazja (dysfazja) to utrata całkowita lub częściowa języka na skutek uszkodzenia pewnych struktur mózgowych, czyli jeśli dziecko ma poważne problemy z komunikacją werbalną. Afazję wstępnie rozpoznaje logopeda, ale potwierdza neurolog.

Niepełnosprawność sprzężona to minimum dwie współwystępujące u dziecka niepełnosprawności, np. dziecko ma stwierdzony autyzm i jednocześnie ma niepełnosprawność ruchową lub dziecko jest słabosłyszące i niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim.

- zagrożonym niedostosowaniem społecznym

Zdarza się, że w szkole uczeń ma duże problemy z zachowaniem, funkcjonowaniem w czasie lekcji i stwierdzone przez lekarza psychiatrę zaburzenia opozycyjno-buntownicze lub zaburzenia aktywności i uwagi, całościowe zaburzenia rozwojowe czy mutyzm. Taki uczeń nie jest dzieckiem niepełnosprawnym w myśl przepisów prawa oświatowego, ale może również uzyskać orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym. Dzięki temu może korzystać w szkole z zajęć o charakterze socjoterapeutycznym, być objętym pomocą specjalistów i mieć dostosowane metody pracy. Orzeczenia ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym nie wydaje się przed rozpoczęciem obowiązku szkolnego.

- niedostosowanym społecznie

Uczeń z taką diagnozą jest umieszczany w młodzieżowym ośrodku wychowawczym i takie orzeczenie zazwyczaj wydaje się uczniom ze stwierdzoną demoralizacją, o czym wcześniej postanowił sąd rodzinny.

Orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych są wydawane dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim. Rodzice mogą się starać o takie orzeczenie już od 3. roku życia dziecka.

Orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania przysługuje w wyjątkowych sytuacjach, kiedy stan zdrowia dziecka uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do oddziału przedszkolnego (obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego) lub szkoły. Ta forma nauczania przeznaczona jest dla dzieci poważnie chorych (z ciężkimi urazami, po wypadkach, operacjach, z chorobami onkologicznymi, z zaburzeniami psychicznymi oraz innymi chorobami przewlekłymi np. mukowiscydozą, PCD).

Niepełnosprawność intelektualna, wady wzroku, słuchu itp. nie kwalifikują dziecka do nauczania indywidualnego. Ale niezależnie czy dziecko/uczeń posiada orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego czy nie, może otrzymać orzeczenie o potrzebie nauczania indywidualnego lub jeśli realizuje obowiązek przedszkolny – orzeczenie o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. Nauczanie indywidualne organizuje dyrektor przedszkola lub szkoły, po uzyskaniu orzeczenia z poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Jeśli dziecko wymaga nauczania indywidualnego i rodzic chce dla niego otrzymać orzeczenie jest zobowiązany dostarczyć do publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej zaświadczenie lekarskie. Takie zaświadczenie może wystawić tylko lekarz specjalista. Jeśli jednak rodzic nie ma do niego szybkiego dostępu, może to zrobić lekarz podstawowej opieki zdrowotnej na podstawie dokumentacji medycznej leczenia specjalistycznego. Członkowie zespołu orzekającego proszą również o kopie ww. dokumentacji medycznej.

W zaświadczeniu lekarz specjalista wyznacza termin, w jakim uczeń/dziecko będzie objęty nauczaniem indywidualnym. Termin nie może być krótszy niż 30 dni i nie dłuższy niż rok szkolny. Lekarz wpisuje rozpoznanie choroby lub innego problemu zdrowotnego wraz z oznaczeniem alfanumerycznym, zgodnym z [ICD](#) oraz wynikające z tej choroby lub innego

problemu zdrowotnego ograniczenia w funkcjonowaniu dziecka/ucznia, które uniemożliwiają lub znacznie utrudniają uczęszczanie do przedszkola lub szkoły.

W przypadku ucznia szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe (szkoły średnie) członkowie zespołu orzekającego mogą poprosić dodatkowo o zaświadczenie wydane przez lekarza medycyny pracy określające możliwość dalszego kształcenia w zawodzie. Bardzo ważne jest, aby lekarz określił i zaznaczył w zaświadczeniu, czy stan zdrowia dziecka/ucznia uniemożliwia czy znacznie utrudnia uczęszczanie do placówki. Od tego zależy czy dziecko/uczeń może brać udział w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, uroczystościach i imprezach przedszkolnych lub szkolnych oraz wybranych zajęciach wychowania przedszkolnego lub zajęciach edukacyjnych na terenie placówki. To oznacza, że dziecko w dalszym ciągu uczestniczy w zajęciach edukacyjnych indywidualnie na terenie domu, ale może również uczęszczać na wybrane zajęcia do szkoły/przedszkola.

Jeżeli stan zdrowia dziecka/ucznia uległ czasowej poprawie i umożliwia mu uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, na wniosek rodziców albo pełnoletniego ucznia i na podstawie dołączonego do wniosku zaświadczenia lekarskiego, dyrektor zawiesza organizację odpowiednio indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania na okres wskazany w zaświadczeniu lekarskim. A jeśli stan zdrowia dziecka lub ucznia umożliwia już uczęszczanie do przedszkola lub szkoły, dyrektor zaprzestaje organizacji odpowiednio indywidualnego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania.

Orzeczenie nie jest równoznaczne ze skierowaniem dziecka do jakiegokolwiek placówki. Wskazuje ono jedynie najkorzystniejszą dla dziecka, według specjalistów zasiadających w zespole orzekającym, formę kształcenia, dostosowaną do możliwości dziecka i aktualnego poziomu rozwoju. Daje możliwość ubiegania się o wsparcie i pomoc w różnych instytucjach i placówkach. Wydawanie wyżej wymienionych orzeczeń jest dwuinstancyjne. Od każdego orzeczenia przysługuje odwołanie. Informacja i pouczenie zawarte są w orzeczeniach.

Innym dokumentem, który w systemie oświaty pozwoli zapewnić dziecku z niepełnosprawnością pomoc specjalistyczną od urodzenia do podjęcia nauki w szkole jest opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. Opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, wydawana jest przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

Dziecko, u którego wykryta została niepełnosprawność może być objęte wczesnym wspomaganie rozwoju ([WWR](#)). Wczesne wspomaganie jest prowadzone bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole. Podstawą objęcia dziecka wczesnym wspomaganie jest opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, z którą należy zgłosić się do zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju. Rodzic wybiera miejsce, w którym zajęcia będą organizowane. Zespoły Wczesnego Wspomaganie Rozwoju działają przy wielu przedszkolach lub w niepublicznych poradniach czy przychodniach. Podstawowa liczba godzin zajęć to od 4 do 8 godzin zegarowych w miesiącu. W uzasadnionych przypadkach i za zgodą organu prowadzącego, wymiar zajęć może być większy, o tym będzie decydował zespół specjalistów pracujących z dzieckiem.

Należy pamiętać jednak, że WWR dotyczy małych dzieci i nie można ich przeciążać nadmiarem zajęć. Zajęcia prowadzone są zazwyczaj indywidualnie, ale mogą być prowadzone również w grupie do 3 osób. Do 3. roku życia dziecka zajęcia mogą być prowadzone na terenie jego domu.

Oddziaływania wczesnego wspomaganie rozwoju powinny rozpocząć się w jak najkrótszym czasie od uzyskania informacji o nieprawidłowościach w rozwoju dziecka (niepełnosprawności). Bez względu na to czy dziecko ma kilka tygodni, kilka miesięcy, czy kilka lat – jak najszybsze wsparcie go oraz jego rodziców jest warunkiem zapewnienia mu najbardziej optymalnego rozwoju.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka jest prowadzone przez zespół specjalistów posiadających odpowiednie kwalifikacje, przygotowanych do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym, na podstawie opracowanego indywidualnego programu wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

W skład zespołu wczesnego wspomaganie wchodzi:

- pedagog posiadający kwalifikacje adekwatne do niepełnosprawności dziecka;
- psycholog;
- logopeda;

- inni specjaliści, w zależności od potrzeb dziecka i rodziny.

Zespół ma za zadanie:

- ustalenie, na podstawie diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka zawartej w opinii, kierunków i harmonogramu działań i wsparcia rodziny dziecka, uwzględniających rozwijanie aktywności i uczestnictwa dziecka w życiu społecznym oraz eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego funkcjonowanie;
- nawiązanie współpracy z przedszkolem, specjalistami pracującymi z dzieckiem w celu zapewnienia spójności oddziaływań wspomagających rozwój dziecka, z podmiotem leczniczym w celu zdiagnozowania potrzeb dziecka czy zapewnienia mu wsparcia medyczno-rehabilitacyjnego, z ośrodkiem pomocy społecznej;
- opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomagania;
- ocenianie postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka, w tym identyfikowanie i eliminowanie barier i ograniczeń w środowisku utrudniających jego aktywność i uczestnictwo w życiu społecznym;
- analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w programie, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny, oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomagania.

Nowoczesny model WWR kładzie nacisk na pracę z całą rodziną dziecka, relacje w niej i potrzeby. Specjaliści powinni pełnić raczej role trenerów/konsultantów dla rodziców, którzy korzystają z ich wskazówek w czasie opieki nad dzieckiem. Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka nie zastępuje świadczeń gwarantowanych przez opiekę zdrowotną i pomoc społeczną. Działania te powinny być skoordynowane.

Kształcenie specjalne

Dzięki orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego nauczyciele stosują wobec dziecka/ucznia specjalne metody pracy, stwarzają odpowiednie warunki do edukacji i zapewniają najwłaściwsze formy pracy dziecku/uczniowi na terenie placówki oświatowej.

W przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, zespół nauczycieli i specjalistów w przedszkolu lub szkole przygotowuje indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny.

Zespół opracowuje program po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka, uwzględniając diagnozę i wnioski sformułowane na jej podstawie oraz zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. Dyrektor placówki lub rodzic może zaprosić również specjalistów z poradni na posiedzenie tego zespołu.

Program powinien uwzględniać m.in.

- zakres i sposób dostosowania odpowiednio programu wychowania przedszkolnego oraz wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka/ucznia, w szczególności przez zastosowanie odpowiednich metod i form pracy;
- formy i okres udzielania uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz wymiar godzin (zajęcia logopedyczne, korekcyjno-kompensacyjne lub inne o charakterze terapeutycznym);
- zajęcia rewalidacyjne, odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka, socjoterapeutyczne, resocjalizacyjne;
- wybrane zajęcia wychowania przedszkolnego lub zajęcia edukacyjne, które mogą być realizowane indywidualnie z uczniem lub w grupie liczącej do 5 uczniów.

Ostatni punkt „zastąpił” nauczanie indywidualne na terenie szkoły. Inną możliwością realizowania w szkole zajęć indywidualnie z dzieckiem/ucznikiem jest objęcie dziecka zindywidualizowaną ścieżką kształcenia w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej na podstawie opinii publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej. Dotyczy to wyłącznie uczniów, którzy nie posiadają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub nauczania indywidualnego.

Wychowanie przedszkolne

Każde dziecko od trzech do sześciu lat, w tym także z niepełnosprawnością, ma prawo do wychowania przedszkolnego w przedszkolu, innej formy wychowania przedszkolnego

(punkcie lub zespole przedszkolnym), a w przypadku dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim – także w ośrodku rewalidacyjno-wychowawczym.

Dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim mogą być objęte zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi od początku roku szkolnego, w którym kończą 3 lata.

Na podstawie orzeczenia nauczyciele będą mogli odpowiednio zorganizować pracę z dzieckiem. Każde sześciolatek dziecko, przed podjęciem nauki w I klasie szkoły podstawowej, musi odbyć roczne obowiązkowe przygotowanie przedszkolne. Jeśli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia mu uczęszczanie do przedszkola lub innej formy wychowania przedszkolnego może realizować ten obowiązek w formie indywidualnej na podstawie orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego. W przypadku dzieci, które nie są jeszcze gotowe do podjęcia nauki w szkole podstawowej, a posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, spełnianie przez nie obowiązku szkolnego może być odroczone do 9. roku życia. Nie dotyczy to jednak dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim – udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych jest dla nich bowiem spełnianiem obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki. Orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych są wydawane maksymalnie na okres 5 lat. W orzeczeniu określa się również czy zajęcia będą prowadzone indywidualnie (w domu) czy zespołowo (w ośrodku/szkole). Zajęciami rewalidacyjno-wychowawczymi może być objęte dziecko do końca roku szkolnego w roku, w którym kończy 25 lat.

Obowiązek szkolny i obowiązek nauki

Zgodnie z konstytucyjną zasadą równości, uczeń niepełnosprawny ma tak jak każde inne dziecko prawo do kształcenia, a także do korzystania z wychowania i opieki, zapewnianych przez system edukacji. Ale dostęp do kształcenia w naszym kraju stanowi nie tylko prawo, ale również obowiązek. Obowiązkiem szkolnym w naszym kraju objęte są wszystkie dzieci, również dzieci niepełnosprawne, bez względu na stopień niepełnosprawności.

Obowiązek szkolny rozpoczyna się z początkiem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat. W przypadku dziecka niepełnosprawnego można odroczyć obowiązek szkolny (na podstawie opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej) do 9. roku

życia. Uczniowie z niepełnosprawnością, niedostosowani społecznie czy zagrożeni niedostosowaniem społecznym mogą uczyć się w podstawowej szkole specjalnej do ukończenia 20. roku życia, a w ponadpodstawowej szkole do jej ukończenia, ale nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia. Dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim obowiązek szkolny i nauki realizują uczestnicząc w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze organizuje się dla dzieci i młodzieży od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25 lat.

Edukacja dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim może być realizowana w 2 formach:

- indywidualne zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 10 godzin w tygodniu;
- zespołowe zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – 20 godzin w tygodniu.

Za organizację kształcenia specjalnego ucznia niepełnosprawnego odpowiedzialna jest właściwa jednostka samorządu terytorialnego, do zadań której należy prowadzenie odpowiednio przedszkoli lub szkół danego typu i rodzaju.

Odpowiednią formę kształcenia, na wniosek rodziców zapewnia:

- w przedszkolach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych, w podstawowych szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych – wójt, burmistrz, prezydent;
- w szkołach specjalnych, ośrodkach i szkołach ogólnodostępnych ponadpodstawowych – starosta.

W zależności od przyczyn i stopnia niepełnosprawności kształcenie może odbywać się:

- w przedszkolu (oddziale) ogólnodostępnym, integracyjnym, specjalnym, innej formie wychowania przedszkolnego – w przypadku dzieci niepełnosprawnych;
- w szkole (oddziale) ogólnodostępnej, integracyjnej lub specjalnej – w przypadku uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, w szkole specjalnej w młodzieżowym ośrodku

wychowawczym – w przypadku nieletnich, wobec których sąd rodzinny orzekł o umieszczeniu w tym ośrodku;

- w szkole specjalnej w młodzieżowym ośrodku socjoterapii – w przypadku uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym;
- w przedszkolu specjalnym albo szkole specjalnej w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym – w przypadku dzieci lub uczniów, którzy z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły w miejscu zamieszkania;
- w specjalnym ośrodku wychowawczym – w przypadku uczniów:
  - niepełnosprawnych, którzy z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego lub nie mogą przebywać w bursie,
  - zagrożonych niedostosowaniem społecznym;
- w ośrodku rewalidacyjno-wychowawczym – w przypadku dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego nie kwalifikuje dziecka do określonego typu szkoły lub placówki. Zawiera jedynie wskazania do najkorzystniejszej formy i rodzaju kształcenia. Zgodnie z Konstytucją to rodzice mają wyłączne prawo do decydowania o swoim dziecku, o ile prawo to nie zostanie im ograniczone lub nie zostaną go pozbawieni.

Przedszkoli specjalnych i oddziałów specjalnych ogólnodostępnych nie organizuje się dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. Szkoły specjalne przysposabiające do pracy organizuje się wyłącznie dla młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym. W szkołach ogólnodostępnych nie organizuje się oddziałów specjalnych dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Obowiązujące obecnie przepisy prawa oświatowego dają także uczniom niepełnosprawnym, prawo do dostosowania warunków i form egzaminów zewnętrznych.

Bezpłatny dowóz do szkół

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie dzieciom z niepełnosprawnością bezpłatnego transportu i opieki w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, szkoły podstawowej lub ośrodka umożliwiającego realizację obowiązku szkolnego. Uczniowie z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym są uprawnieni do bezpłatnego dowozu do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, ale nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia.

Dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, gmina zapewnia bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do szkoły czy ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą:

- 24. rok życia – w przypadku uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna;
- 25. rok życia – w przypadku uczestników zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

W celu uzyskania świadczenia bezpłatnego transportu należy złożyć wniosek w wydziale oświaty odpowiedniego urzędu gminy wraz z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego oraz zaświadczeniem ze szkoły/przedszkola, do którego uczęszcza dziecko. Rodzice dzieci uczęszczających do szkół specjalnych proszeni są zazwyczaj także o złożenie skierowania do określonej placówki oświatowej otrzymanego w starostwie powiatowym. Realizacja tego świadczenia może nastąpić poprzez zawarcie umowy z rodzicami dziecka, gmina nie może jednak narzucić rodzicom takiego rozwiązania. Zapewnienie dowozu jest obowiązkiem i zadaniem gminy.

Uprawnienia pracownicze rodziców dziecka z niepełnosprawnością

Urlopy wychowawcze

W obowiązującym systemie prawnym opiekun dziecka z niepełnosprawnością nie ma uprawnień do urlopu dodatkowego. Rodzice dzieci z niepełnosprawnością mają takie same uprawnienia, jak opiekunowie dzieci sprawnych.

Ustawodawca przyznał natomiast rodzicom dzieci niepełnosprawnych dodatkowy urlop wychowawczy. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, pracownik będący rodzicem lub opiekunem dziecka niepełnosprawnego, które wymaga specjalnej opieki, mający co najmniej 6-miesięczny okres zatrudnienia, bez względu na to, czy skorzystał wcześniej z urlopu wychowawczego, może skorzystać z dodatkowego urlopu wychowawczego w wymiarze do 3 lat, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Urlop wychowawczy jest udzielany na wniosek pracownika, który należy złożyć pracodawcy w formie pisemnej na dwa tygodnie przed rozpoczęciem urlopu. W takim wniosku pracownik powinien wskazać datę rozpoczęcia i zakończenia urlopu wychowawczego oraz okres urlopu wychowawczego, który dotychczas został wykorzystany na dane dziecko.

Należy podkreślić, że prawo do urlopu wychowawczego celem sprawowania opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym jest uwarunkowane przedstawieniem przez pracownika orzeczenia o niepełnosprawności dziecka lub jej stopniu. Oznacza to, że do wniosku o udzielenie urlopu wychowawczego na niepełnosprawne dziecko należy dołączyć orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności dziecka.

Elastyczne formy zatrudnienia

Rodzicom niepełnosprawnych dzieci umożliwiono korzystanie z elastycznych form zatrudnienia, w tym z ruchomych godzin pracy i telepracy (praca w domu) na wniosek wiążący pracodawcę. Zgodnie z nowymi, wyżej wskazanymi przepisami, pracodawca co do zasady nie może odmówić takich form zatrudnienia.

Obecnie możliwość świadczenia pracy w formie telepracy w drodze wniosku niewiążącego pracodawcę nie jest uzależniona od zawarcia przez niego porozumienia z organizacjami

związkowymi, dotyczącego warunków stosowania telepracy, jak również od określenia tych zasad w regulaminie pracy i dotyczy każdego pracownika.

Z możliwości wykonywania pracy w formie telepracy na wniosek wiążący pracodawcę mogą natomiast skorzystać rodzice:

- posiadający zaświadczenie lekarskie, potwierdzające występowanie u dziecka ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia albo nieuleczalnej choroby zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie jego rozwoju bądź w trakcie porodu;
- dziecka mającego orzeczenie o niepełnosprawności albo o umiarkowanym lub znacznym jej stopniu;
- dziecka posiadającego opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju lub orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub zajęć rewalidacyjno-wychowawczych.

Pracodawca może odmówić uwzględnienia wniosku o wykonywanie pracy w formie telepracy tylko wtedy, gdy jego uwzględnienie nie będzie możliwe ze względu na organizację lub rodzaj pracy wykonywanej przez pracownika. W takim przypadku pracodawca jest zobowiązany do poinformowania pracownika o przyczynie odmowy (na piśmie lub w formie elektronicznej).

Wyżej wymieniona grupa rodziców może także skorzystać na wniosek wiążący pracodawcę z elastycznych form organizacji czasu pracy. W praktyce chodzi tu o system przerywanego czasu pracy, ruchomy czas pracy i indywidualny rozkład czasu pracy. Także w tym przypadku pracodawca może odmówić uwzględnienia wniosku, jeżeli jego uwzględnienie jest niemożliwe ze względu na organizację pracy lub rodzaj pracy wykonywanej przez pracownika. O przyczynach odmowy pracodawca informuje pracownika na piśmie lub w formie elektronicznej. Uprawnienia dla rodziców dzieci niepełnosprawnych nie są ograniczone wiekiem dziecka.

Ubezważnowolnienie pełnoletniego dziecka i jego skutki

Za osobę pełnoletnią w prawie polskim uważa się tego kto ukończył 18 lat. Taka osoba nabywa pełną zdolność do czynności prawnych, co oznacza, że może ona nabywać prawa

i zaciągać zobowiązania (np. przyjąć darowiznę, sprzedać mieszkanie, zaciągnąć pożyczkę, kupić samochód).

Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają osoby, które ukończyły 13 lat.

W przypadku osób o ograniczonej zdolności do czynności prawnych zasadą jest, że do ważności czynności prawnej, przez którą taka osoba zaciąga zobowiązanie albo rozporządza swoim prawem, potrzeba jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego. Po ukończeniu 18 lat taka zgoda nie jest potrzebna, nawet w sytuacji gdyby dziecko nie było w stanie rozsądnie pokierować swoim postępowaniem.

W sytuacji niedorozwoju umysłowego, choroby psychicznej albo innych zaburzeń psychicznych dziecka można zastanowić się i rozważyć doprowadzenie do jego ubezwłasnowolnienia. Ubezwłasnowolnić całkowicie można osobę, która ukończyła 13 lat. Natomiast ubezwłasnowolnienie osoby pełnoletniej może być albo całkowite albo częściowe. To zależy od stanu tej osoby i zdolności do samodzielnego podejmowania decyzji życiowych.

Ubezwłasnowolnienie całkowite następuje jeżeli wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, dana osoba (w tym pełnoletnie dziecko) nie jest w stanie kierować swym postępowaniem. Taka osoba po ubezwłasnowolnieniu nie będzie miała w ogóle zdolności do czynności prawnych.

Natomiast ubezwłasnowolnienie częściowe następuje gdy z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych, stan tej osoby nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, ale potrzebna jest jej pomoc do prowadzenia jej spraw. Osoba ubezwłasnowolniona częściowo będzie miała ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Niepełnosprawność, która nie jest połączona z zaburzeniami psychicznymi, nie stanowi podstawy do ubezwłasnowolnienia osoby, nawet gdyby dana osoba miała trudności z samodzielnym załatwianiem swoich spraw. W takim przypadku osoba taka może ustanowić pełnomocnika, który będzie w jego imieniu załatwiał takie sprawy. Pełnomocnik będzie działał w imieniu i na rzecz takiej osoby. Takie pełnomocnictwo może być w każdym czasie odwołane przez osobę, która je ustanawia (mocodawca).

Ubezważnowolnienie – postępowanie

Postępowanie o ubezważnowolnienie regulują przepisy [ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeksu postępowania cywilnego](#) – dalej „k.p.c.”. Sam wniosek o ubezważnowolnienie oraz toczące się na jego podstawie postępowanie sądowe nie przesądza jeszcze o ubezważnowolnieniu osoby w nim wskazanej. Wymagane jest bowiem od sądu przeprowadzenie postępowania dowodowego na wielu płaszczyznach, z udziałem samego zainteresowanego, biegłych lekarzy np. psychiatry, neurologa, psychologa oraz innych uczestników postępowania.

Wniosek o ubezważnowolnienie może zgłosić:

- małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezważnowolnienie;
- jej krewni w linii prostej;
- rodzeństwo;
- przedstawiciel ustawowy.

W przypadku pełnoletniego niepełnosprawnego dziecka taki wniosek będą mogli złożyć jego rodzice oraz rodzeństwo. Uczestnikami postępowania o ubezważnowolnienie są z mocy samego prawa, prócz wnioskodawcy: osoba, której dotyczy wniosek, jej przedstawiciel ustawowy i małżonek osoby, której dotyczy wniosek o ubezważnowolnienie.

Orzeczenie w przedmiocie ubezważnowolnienia może zapaść tylko po przeprowadzeniu rozprawy. W postanowieniu o ubezważnowolnieniu sąd orzeka, czy ubezważnowolnienie jest całkowite, czy też częściowe i z jakiego powodu zostaje orzeczone. Sąd, który orzekł ubezważnowolnienie, zarządza z urzędu przestanie sądowi opiekuńczemu odpisu prawomocnego postanowienia, którym orzekł ubezważnowolnienie.

W razie oddalenia wniosku o ubezważnowolnienie sąd zawiadamia sąd opiekuńczy o ewentualnej potrzebie ustanowienia kuratora dla osoby niepełnosprawnej. Orzeczenie sądu w przedmiocie ubezważnowolnienia może zostać zaskarżone apelacją.

Skutki ubezważnowolnienia całkowitego

Osoba ubezważnowolniona całkowicie nie będzie miała w ogóle zdolności do czynności prawnych. Czynność prawna dokonana przez taką osobę (np. zawarcie umowy o pracę,

sprzedaż nieruchomości, darowizna) będzie nieważna. Po ubezwłasnowolnieniu całkowitym osoba taka nie będzie mogła zawrzeć związku małżeńskiego.

Dla osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie ustanawia się opiekę, chyba że jeszcze pozostaje pod władzą rodzicielską.

Opieka nad ubezwłasnowolnionym całkowicie ustaje z mocy prawa w razie uchylecia ubezwłasnowolnienia albo jego zmiany z całkowitego na częściowe.

Skutki ubezwłasnowolnienia częściowego

Osoba ubezwłasnowolniona częściowo tj. taka, że jej stan nie uzasadnia ubezwłasnowolnienia całkowitego, ale potrzebna jest pomoc do prowadzenia jej spraw, ma ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Osoba ubezwłasnowolniona częściowo będzie mogła zawrzeć małżeństwo dopiero po uzyskaniu zezwolenia sądu.

Dla osoby ubezwłasnowolnionej częściowo ustanawia się kuratora. Kuratora ustanawia sąd opiekuńczy z urzędu, po uzyskaniu informacji od sądu okręgowego, który orzekł o ubezwłasnowolnieniu. Kuratorem powinien zostać ustanowiony przede wszystkim ojciec lub matka ubezwłasnowolnionego, nie mającego małżonka. Kurator podlega nadzorowi sądu opiekuńczego.

Ponadto, jeżeli kurator osoby częściowo ubezwłasnowolnionej odda jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku (np. książki, drobny sprzęt sportowy), to ta osoba uzyskuje pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które dotyczą tych przedmiotów (np. może je przekazać jako darowizna innej osobie, może je sprzedać).

W chwili obecnej trwają prace nad reformą zastąpienia ubezwłasnowolnienia systemem wspieranego podejmowania decyzji. W sprawę zaangażowane jest [Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich](#).

Zakończenie

Każde dziecko jest wyjątkowe. Dziecko z niepełnosprawnością dodatkowo potrzebuje szczególnej opieki i uwagi. Dla rodzica jest to ogromne wyzwanie i ważne, by nie został sam w tej sytuacji.

Drodzy Rodzice i Opiekunowie Dzieci z niepełnosprawnością,

Pamiętajcie, żeby nie bać się prosić o pomoc i szukać wsparcia wokół. Nikt Was lepiej nie zrozumie niż inny rodzic będący w podobnej sytuacji. Zadbajcie o kontakt z rodzinami mierzącymi się z podobnymi problemami i poszukajcie lokalnych grup wsparcia. Wybierzcie specjalistów, również z zakresu zdrowia psychicznego, którzy będą dla Was systematycznym wsparciem. Poszukajcie innych obszarów aktywności i zainteresowań, by móc się realizować.

Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne możecie otrzymać w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia m.in. w [Centrum Zdrowia Psychicznego](#).

Każda droga dziecka z niepełnosprawnością jest inna, ale ścieżka edukacyjna często zaczyna się podobnie: od przedszkola integracyjnego. Na terenie powiatu piaseczyńskiego znajduje się kilka przedszkoli z oddziałami integracyjnymi oraz terapeutyczno-integracyjnych punktów przedszkolnych. Powiat Piaseczyński jest organem prowadzącym dwóch szkół specjalnych. W [Zespole Szkół Specjalnych w Pęcherach](#) funkcjonuje Szkoła Podstawowa oraz Szkoła Przystosowująca do Pracy dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności do 24. roku życia. Dodatkowo w Zespole Szkół zorganizowane są zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, posiadających orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych oraz wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci w wieku przedszkolnym do momentu osiągnięcia dojrzałości szkolnej. Co ciekawe, udział w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych do ukończenia 18. roku życia jest realizacją obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, natomiast kontynuacja udziału w tych zajęciach przez dziecko w wieku od ukończenia 18 lat do 25. roku życia jest jego prawem.

Natomiast w [Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. Zwycięzców Olimpiad Specjalnych w Piasecznie](#) funkcjonują:

1. Szkoła Podstawowa Specjalna dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, spektrum autyzmu, w tym z zespołem Aspergera oraz niepełnosprawnościami sprzężonymi.
2. Szkoła Branżowa I Stopnia.
3. Liceum Ogólnokształcące Specjalne.
4. Szkoła Przystosowująca do Pracy przeznaczona dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym oraz uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w tym uczniów z autyzmem.

Warto podkreślić, że w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności istnieje możliwość otrzymania wsparcia, opieki i terapii w warsztatach terapii zajęciowej oraz w środowiskowych domach samopomocy. Aktualnie na terenie powiatu piaseczyńskiego [Warsztaty Terapii Zajęciowej](#) prowadzone przez Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej mają dwie lokalizacje: Piaseczno i Górę Kalwarię. Uczestnicy WTZ rozwijają umiejętności i cechy niezbędne w pracy zawodowej takie jak samodzielność, punktualność, sumienność, wytrwałość w pracowniach m.in. introligatorskiej, ogrodniczej czy ceramicznej.

Natomiast [Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach](#) przeznaczony jest dla pełnoletnich mieszkańców powiatu piaseczyńskiego. Jest on placówką wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami, która dzięki indywidualnym i zbiorowym treningom poprawia sprawność psychofizyczną uczestników oraz pomaga w lepszym funkcjonowaniu w społeczeństwie.

Zarówno absolwenci szkół przystosowujących do pracy, warsztatów terapii zajęciowej, jak i osoby z niepełnosprawnością intelektualną czy autyzmem i Zespołem Aspergera znajdują zatrudnienie w zakładach aktywności zawodowej lub spółdzielniach socjalnych.

Mieszkańcy powiatu piaseczyńskiego pracują m.in. w [Pracowni Rzeczy Różnych Synapsis](#) oraz w [Fundacji Leny Grochowskiej](#).

Kontakty do przydatnych instytucji

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
1	Starostwo Powiatowe w Piasecznie	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 62 54 e-mail: starostwo@piaseczno.pl
2	Starostwo Powiatowe w Piasecznie Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 62 54 wew. 246 e-mail: wzs@piaseczno.pl
3	Starostwo Powiatowe w Piasecznie Wydział Edukacji i Rynku Pracy	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 62 54 wew. 106 e-mail: edukacja@piaseczno.pl
4	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 62 54 wew. 277 e-mail: kontakt@pcprpiaseczno.pl
5	Powiatowa Komisja ds. Orzekania Niepełnosprawności	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 62 54 wew. 207 e-mail: pzo@piaseczno.pl
6	Powiatowy Ośrodek Interwencji Kryzysowej	ul. Księdza Sajny 2a 05-530 Góra Kalwaria nr tel. 22 757 68 20

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
		<p>e-mail: poik@piaseczno.pl</p> <p>Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie – Kościuszki 9</p> <p>Punkt Interwencji Kryzysowej w Piasecznie – Szkolna 20</p> <p>Punkt Interwencji Kryzysowej w Mrokowie</p>
7	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	<p>ul. Wojska Polskiego 30</p> <p>05-500 Piaseczno</p> <p>nr tel. 22 756 44 55, 516 266 753</p> <p>e-mail: poczta@poradnia.piaseczno.pl</p> <p>Punkt zamiejscowy w Górze Kalwarii</p> <p>ul. Saperów 3</p> <p>Punkt zamiejscowy w Tarczynie</p> <p>ul. Szarych Szeregów 8</p>
8	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Piasecznie	<p>ul. Szpitalna 12</p> <p>05-500 Piaseczno</p> <p>nr tel. 22 756 20 57</p> <p>e-mail: piaseczno.sosw@wp.pl</p>
9	Zespół Szkół Specjalnych w Pęcherach	<p>ul. Bolesława Chrobrego 83, Pęchery</p> <p>05-502 Piaseczno</p> <p>nr tel. 22 756 25 65</p> <p>e-mail: zsslbiska@interia.pl</p>

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
10	Pełnomocnik Starosty ds. Osób z Niepełnosprawnościami	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 690 896 600 e-mail: k.krzeminska@piaseczno.pl
11	Powiatowa Baza Wolontariatu	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno nr tel. 515 025 900 e-mail: wolontariat@piaseczno.pl
12	Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych	ul. Chyliczkowska 14 05-500 Piaseczno e-mail: psron@piaseczno.pl
13	Dom Pomocy Społecznej w Konstancinie-Jeziornie	ul. Potulickich 1 05-510 Konstancin-Jeziorna nr tel. 22 756 41 36
14	Dom Pomocy Społecznej im. W. Łukasińskiego w Górze Kalwarii	ul. Szpitalna 1 05-530 Góra Kalwaria nr tel. 22 727 34 40
15	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Piasecznie	ul. Świętojańska 5A 05-500 Piaseczno nr tel. 22 756 72 63 e-mail: sekretariat@mgops.piaseczno.eu

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
16	Ośrodek Pomocy Społecznej w Lesznowoli	ul. Gminna 66 05-506 Lesznowola nr tel. 22 757 92 32 wew. 235 e-mail: gops@gops-lesznowola.pl
17	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarczynie	ul. Rynek 8 05-555 Tarczyn nr tel. 22 715 79 35 e-mail: gops@tarczyn.pl
18	Ośrodek Pomocy Społecznej w Górze Kalwarii	ul. Pijarska 40 05-530 Góra Kalwaria nr tel. 22 756 73 22 e-mail: ops@gorakalwaria.pl
19	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Prażmowie	ul. Czołchańskiego 1A 05-505 Prażmów nr tel. 22 727 05 26 e-mail: gops@gops-prazmow.pl
20	Ośrodek Pomocy Społecznej w Konstancinie-Jeziornie	ul. Rycerska 13 05-510 Konstancin-Jeziorna nr tel. 22 756 34 84 e-mail: kancelaria@opskonstancinjeziorna.pl
21	Środowiskowy Dom Samopomocy w Pęcherach	ul. Bolesława Chrobrego 83 05-502 Pęchery-Łbiska nr tel. 798 808 335

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
22	Warsztaty Terapii Zajęciowej	ul. Modrzewiowa 2, 05-501 Piaseczno tel./fax. 22 750 09 71 e-mail: wtzpiaseczno@ksnaw.pl Filia w Górze Kalwarii Ul. Saperów 3, 05-530 Góra Kalwaria e-mail: wtzgorakalwaria@ksnaw.pl Galeria przy Rynku 9 część filii WTZ w Górze Kalwarii) Filia w Górze Kalwarii ul. Ks. Sajny 4, 05-530 Góra Kalwaria nr tel. 502 991 994
23	Stowarzyszenie Anioły Floriana	ul. Partyzantów 43 05-532 Chojnów e-mail: aniolyfloriana@op.pl
24	Katolickie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych Archidiecezji Warszawskiej	Zarząd Główny KSN AW ul. Deotymy 41 01-441 Warszawa nr tel. 504 007 085 22 837 42 61 e-mail: ksnaw@ksnaw.pl
25	Fundacja Synapsis Pracownia Rzeczy Różnych Zakład Aktywności Zawodowej w Wilczej Górze	ul. Ondraszka 3 02-085 Warszawa tel./fax: 22 825 87 42 e-mail: fundacja@synapsis.org.pl
26	Stowarzyszenie przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym „AUXILIUM”	ul. Szpitalna 12 05 - 500 Piaseczno nr tel. 22 756 20 57

Lp.	Instytucja/jednostka/organizacja/wydział	Dane adresowe
27	<u>Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Dzieci, Młodzieży i Osób Niepełnosprawnych i Przewlekłe Chorych „Oni Są”</u>	ul. Akcyjowa 112 05-532 Baniocha nr tel. 517 910 780

Poradnik został przygotowany przez zespół specjalistów oraz doświadczonych urzędników pod kierunkiem Ewy Lubianiec – Członka Zarządu Powiatu Piaseczyńskiego oraz psychologa z wieloletnim doświadczeniem.

Całość zebrała i opracowała Kinga Krzemińska-Puzio – Pełnomocnik Starosty Piaseczyńskiego do Spraw Osób z Niepełnosprawnościami.

Skład zespołu:

Marta Kulczyńska-Bońska – Przewodnicząca Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, Klaudia Wojnarowska – Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ewa Palonka – Starszy Inspektor w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Marzanna Kotkowska – Starszy Inspektor w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Teresa Szefs – Wicedyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Piasecznie, Monika Prajsnar – Radca Prawny w Starostwie Powiatowym w Piasecznie oraz Sylwia Wolny – Naczelnik Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych, Eliza Szapiel-Kintop – Inspektor w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych oraz Iwona Wiciejewska – Pomoc administracyjna w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych we współpracy z Magdaleną Markuszewską – Kierownik Biura Promocji.

Treści zawarte w poradniku są aktualne na grudzień 2022 roku.